

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Vtrum melior potentia intellectiua cum æquali lumine gloriæ, clarius
diuinam essentiam intueatur. disput. 2.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

sub ea contenta, nullum esse incommodum, quod unum sit maius bonum, quam aliud.

Post stabilitam conclusionem propositam, inquirendum restat, unde proveniat, quod inter beatos diuinam essentiam intuentes, alius alio perfectius eam intueatur. Scotus, Durandus, Nominales, ac reliqui, qui vel negant lumen gloriæ, vel dicunt non concurrere efficienter ad visionem, asserunt id provenire ex eo, quod pro quantitate meritorum Deus vni intensiorem, & clariorem visionem sui, quam alteri infundit.

Diuus Thomas verò, qui censet Deum mediante causa secunda efficere hanc visionem, melius respondet tribus aliis conclusionibus. Prima est. Id non proficitur ex eo, quod vnus videat per meliorem speciem. Hæc probatur, quia beati non vident per speciem, sed per essentiam diuinam concurrentem instar speciei intelligibilis.

Secunda est. Illa diuersitas visionis ex eo provenit, quod vnus beatus plus luminis gloriæ, quam alius participat. Hæc probatur, quia melior cognitio, vel oritur ex parte speciei, vel ex parte potentia: at hic non oritur ex parte speciei, vt supra diximus: ergo ex parte potentia: sed potentia & facultas ad videndum diuinam essentiam non continent intellectui secundum suam naturam, sed ratione luminis gloriæ, quo eleuatur ad videndum Deum: ergo quod vnus videat essentiam diuinam melius, quam alius, ex eo, quod participat plus luminis gloriæ, proficisci debet.

Tertia est. Quod aliquis participet plus luminis gloriæ, provenit ex eo, quod plus caritatis in via habuerit. Caritati namque, tamquam principio meritorum, respondet præmium, atque adeo lumen gloriæ, quo Deus videtur. Neque immerito: vbi enim est plus caritatis, est plus desiderij: desiderium autem quodammodo facit desiderantem aptum ad susceptionem rei desideratæ: unde congruum est, vt habenti plus caritatis, plus luminis tribuatur, quo Deum clarius intueatur.

Quo loco animaduerte, ex quantitate meritorum provenire, quod vnus recipiat plus luminis gloriæ, quam alius: radix verò potissima meritorum est caritas, licet ex aliis etiam capitibus accrescat meritum. Quod si vera est opinio eorum, qui affirmant pro quo cumque actu meritorio, etiam remisso, augerit statim in via caritatem secundum totam latitudinem meriti, tunc caritati viæ respondebit lumen gloriæ in patria, sin minus, respondebit non caritati viæ, sed latitudini toti meritorum viæ. Diuus Thomas verò rationem congruentiæ reddidit quare caritatis habenda sit ratio in reddendo præmio.

DISPUTATIO II.

Vtrum melior potentia intellectiua cum equali lumine gloriæ, clarius diuinam essentiam intueatur.

Quæstio hæc excitatur circa id, quod D. Thomas in responsione ad tertium, & in secunda conclusione ex tribus proximè assignatis affirmat: *ex maiori videlicet facultate intellectus, non naturali, sed gloriosa, provenire quod diuina essentia plus videatur: quare innuere videtur partem negantem, nempe meliorem potentiam intellectus cum equali lumine gloriæ non plus videre diuinam essentiam.*

Eandem partem amplectitur Scotus, vt probabiliorum, quam probat primo. Quoniam actus vi-

Molina in D. Thom.

dendi diuinam essentiam est supernaturalis: ergo sequitur proportionem solius virtutis supernaturalis, hoc est, luminis gloriæ. Aqua namque, quia non habet calorem natium, sed extraneum, non calefacit secundum proportionem suæ virtutis naturalis, sed secundum proportionem solius caloris aliunde recepti.

Secundò, quoniam meritum de condigno licet producat à libero arbitrio, quia tamen tota ratio meriti provenit ex gratia & auxilio Dei, quantitas illius æstimatur solum penes proportionem gratiæ, & auxilij Dei: ergo pari ratione quantitas visionis æstimabitur solum penes quantitatem luminis gloriæ.

Tertiò, visio non est maior aut perfectior, nisi propter maiorem vel minorem concursum Dei influentis cum intellectu, vicemque subeuntis speciei intelligibilis: sed non plus concurret Deus cum intellectu, quam sit quantitas luminis gloriæ: ergo naturale lumen intellectus non auget perfectionem, ac intensionem visionis beatificæ.

Quartò, quia ex contraria opinione sequeretur, aut visionem beatificam, aut lumen gloriæ non conferri beatis iuxta proportionem meritorum, quod non videtur admittendum. Consecutio probatur, quoniam si Angelo, & homini habentibus æqualia merita conferatur æquale lumen gloriæ, Angelus melius videbit diuinam essentiam, & cita visio non erit iuxta proportionem meritorum. Si verò Angelo detrahatur tantum luminis, quantum sufficit, vt visiones sint æquales, iam lumen non conferetur iuxta proportionem meritorum. Præterea, non vitatur absurdum, quod præmium non sit iuxta proportionem meritorum: quippe cum existente æquali visione in intellectu Angeli, melior voluntas illius eliciet maiorem amorem, & maiorem fruitionem, quæ duo partes sunt præmij essentialis: sit ergo, vt melior potentia naturalis nihil ad meliorem visionem diuinæ essentia, amorem, ac fruitionem conferat.

In contraria sententia est Caietanus 3. p. quæst. 10. articulo 4. ad secundum, meliorem scilicet potentiam cum equali lumine gloriæ melius videre diuinam essentiam. Unde, inquit, si verbum diuinum assumeret naturam angelicam cum equali lumine gloriæ ei, cum quo assumpsit humanam naturam illa angelica melius videret, quæ im modo videtur humanæ assumptæ. Colligitque hanc suam sententiam ex Diuo Thoma eo loco. Cum enim Diuus Thomas argumentatus esset, quod natura angelica melius videret essentiam diuinam, quam anima Christi, eò quod haberet meliorem potentiam intellectus, respondet, gradus visionis beatificæ in beatis, magis attendi secundum ordinem gratiæ, hoc est, secundum quantitatem luminis gloriæ, in quo anima Christi excedit omnes angelos, quam secundum ordinem nature, in quo natura angelica excedit animam Christi. Cum autem dixerit, magis attendi secundum vnum, quam secundum aliud, planè docuit aperit secundum vtrumque attendi, sed præcipuè secundum quantitatem luminis gloriæ: simulque interpretatur, quoties Diuus Thomas dixit, attendi secundum quantitatem luminis, vt in eo loco in corpore articuli, atque hoc loco, intellexerit præcipuè. Quamquam hoc loco ad tertium non dicat, attendi secundum quantitatem luminis, sed secundum facultatem gloriolam: facultas autem gloriosa non dicit solum lumen, sed intellectum affectum lumine. In eandem sententiam inclinat Scotus in 3. dist. 13. questione 4. Licet enim eo in loco non loquatur de intellectu, af-

K 4 firmat

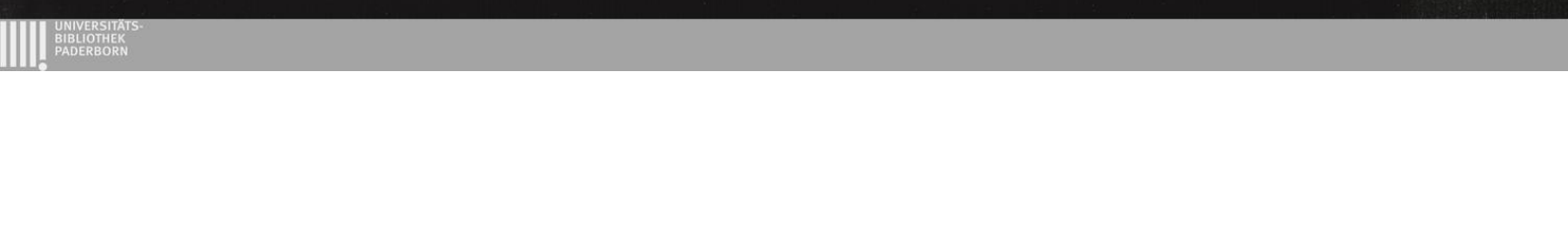
Scoti Disputatio

Visionis beatificæ ex diuina lumine gloriæ participatio

Luminis gloriæ visio

argua re

DIUINA
D. THOMAS

firmat tamen voluntatem humanam cum æquali gratia non posse elicere tantam fructuionem, quantum elicit angelica: eò quòd voluntas angelica concurret tamquam pars vnius integræ causæ, perfectiorque sit, qua ratione elicit intensiorem actum. Eandem sententiam amplectitur Durandus in 3. d. 14. q. 1. vbi affirmat, meliorem potentiam intellectus, qualis est angelica, cum æquali lumine gloriæ visuram esse melius diuinam essentiam: nondum enim eo in loco excluderat lumen gloriæ: credit tamen concurrere passiuè ad visionem. Eandem sequitur Richardus in 4. d. 49. artic. 3. q. 2.

Probatur verò primò, quoniam ad visionem beatificam concurrat efficienter nò solum lumen gloriæ, sed etiam intellectus ipse influens per seipsum immediatè ad visionem tamquam pars vnius integræ causæ illius, vt explicatum est, & affirmat Sotus: ergo quòd maior fuerit vis intellectus partialiter influentis, eò maior erit visio. Patet consequentia, quia quantitas actionis, atque effectus attenditur penes quantitatem totius causæ. Confirmatur hæc ratio, quia si cum medio demonstratio concurrat medium probabile, producit actus scientiæ, eò intensior, quòd medium fuerit efficacius: ergo incrementum alicuius partis totius causæ conducit ad intensiorem effectum, etiam quando effectus est altioris ordinis, atque supra facultatem alicuius partis talis causæ.

Secundò, concursus maior, aut minor potentie naturalis conducit ad maiorem intensiorem aliorum actuum supernaturalium, vt quòd maior est concursus intellectus, aut voluntatis cum habitu fidei, spei, aut caritatis supernaturalis, eò intensior actus fidei, spei, aut caritatis supernaturalis producit, vt omnes admittunt, actusque est magis meritorius, si fiat ab existente in gratia: ergo pari ratione quòd maior fuerit concursus potentie intellectus cum lumine gloriæ, eò intensior & maior visio producet.

Tertiò, data quacunque re creata intellectu prædicata, potest Deus creare aliam, atque aliam magis, ac magis perfectam, progrediendo in infinitum, cuius vis naturalis ad intelligendum sit in infinitum maior ac maior, tum quoad perfectionem essentialem, tum etiam quo ad perspicacitatem, acumen, atque influxum ad intelligendum adeò vt articulo præcedente disputatione 2. ostendimus, non esse impossibile, Deum ita ascendendo posse creare substantiam intellectu præditam, quæ sine lumine gloriæ per suam vim naturalem, concurrente essentia diuina loco speciei intelligibilis, Deoque non denegante concursu suo vniuersalem, videre posset diuinam essentiam, vt ibidem latius deductum est: quicquid autem de ea questione sentiendum sit, quis negare audeat, tantum, ac talem influxum vnà cum lumine gloriæ in visionem beatificam tamquam in effectum immediatè productum ab intellectu, & lumine gloriæ, nihil omnino conducere, vt producat clarior, atque intensior visio diuinæ essentia, quam produceretur, si intellectus humanus esset, qui cum eo lumine in visionem influeret: Planè sine vlla probabilitatis specie id negaretur. Quòd si intellectus nullum proprium haberet influxum in visionem beatificam, sed solum lumen gloriæ esset, quòd immediatè influeret, intellectusque atque substantia ipsa intellectu prædita, ea sola ratione dicerentur influere in visionem, quatenus subiectum essent luminis gloriæ, lumen verò ipsum esset tota, ac immediata virtus videndi diuinam essentiam, eo modo, quo aqua calida, aut

A ferrum candens nullum habet influxum proprium ad calefaciendum, vel ad inflammandam stupam, sed solus calor peregrinus est, qui immediatè influit, & qui est tota virtus illorum effectuum: aqua verò & ferrum solum tamquam subiecta, quæ in se habent ac sustinent vim illam agendi, dicuntur mediante illa efficere tales effectus, vt id quòd operatur, at per alienam & peregrinam virtutem: si hæc, inquam, ita se haberent, tunc planè verum esset, maiorem vim intellectus nihil conducere ad melius videndum Deum, eò quòd vis ipsa intellectus non influeret in visionem, sed solum lumen gloriæ tamquam tota virtus, intellectus verò solum tamquam subiectum peregrinum illius, ad quòd nihil omnino conducit maior, aut minor vis ipsius intellectus: At non ita se res habet in proposito, sed vt articulo præcedente, disputatione 1. ostensum est, intellectus beati est, qui suo peculiari ac proprio influxu immediatè influit in visionem: aliàs neque visio beatifica esset operatio vitalis, neque per eam dici posset intellectus videre, imo neque negari posset lumen gloriæ per eam intelligere, eò quòd esset tota vis, quæ illam immediatè produceret: quam admodum negari non potest calorem ferri esse, qui calefacit, & inflammat stupam, cum sit tota virtus actiua, à qua illi effectus immediatè emanant. Quia ergo intellectus est, qui immediatè influit in visionem beatificam vnà cum lumine gloriæ, visioque ab intellectu habet, quòd sit actio vitalis, atque perceptio obiecti, & non à lumine gloriæ, sed ab eo tamquam à præcipua parte causæ habet, quòd producat: sit, vt nulla cum probabilitate negari possit, tantum ac talem influxum intellectus non conducere, vt visio sit clarior & intensior, quam esset, si solus intellectus humanus cum eodem lumine concurreret. Quòd si maior aliqua vis naturalis intellectus conducit, vt vnà cum lumine gloriæ intensior, & clarior visio diuinæ essentia producat, planè iuxta proportionem virtutis naturalis intellectus ad intellectum, erit intensio & claritas visionis beatificæ, posito æquali lumine gloriæ.

Ex his duabus sententiis hæc secunda semper mihi visa est consonantior principiis philosophia, ac veritati. Quare ad primum argumentum Soti neganda est consequentia. Cum enim ad visionem diuinæ essentia efficienter concurrat intellectus, non est, quòd nò computetur simul actiuitas & concursus ipsius, esto actio supernaturalis sit. Quòd autem adducit de aqua, nullius est momenti: virtus enim naturalis aquæ non concurrat ad calefactionem, intellectus autem tamquam pars causæ concurrat efficienter ad visionem. Quare argumentum solum haberet vim, si intellectus nullum influxum proprium haberet in visionem, sed solum lumen gloriæ esset tota virtus immediata, quæ visionem beatificam produceret, quòd tamen Sotus non concedit.

Ad secundum negandum est, quantitatem meriti de condigno solum attendi penes proportionem gratia & auxiliij Dei: licet enim actus, vt præcisè emanat à libero arbitrio, non habeat quòd sit meritorius, posita tamen gratia, maior concursus atque conatus liberi arbitrij conducit ad incrementum meriti, vt receptissimum est inter omnes: mirandumque est, quòd Sotus ducatur hoc argumento, quòd tam facile in ipsum potest ita retorqueri. Meritum de condigno est quid supernaturale: & tamen maior concursus potentie naturalis causa est incrementi meriti: ergo pari ratione melior concursus intellectus efficiet incrementum beatificæ visionis.

Pro

Ad primum
cõtraria opi-
nioni.

Ad.

Pro solutione tertij petendum est à Soto, quid intelligat quando ait, visionem non esse maiorem aut perfectiorem, nisi propter maiorem vel minorem concursum Dei, quo concurret cum intellectu subiens vicem speciei intelligibilis. Si enim intelligat, non esse maiorem, quam sit id, quod efficitur Deo concurrente vice speciei intelligibilis, simul tamen concurrentibus intellectu & lumine gloriæ, concedenda est illi maior propositio, & neganda minor, in qua manifestè petit principium: supponit enim ex parte potentie solum lumen gloriæ conducere ad quantitatem visionis beatificæ. Si verò intelligat ex solo concursu Dei subeuntis rationem speciei intelligibilis pensandam esse quantitatem visionis, neganda est maior: quoniam effectus non est pensandus ex vna dumtaxat parte totius causæ, sed ex tota causâ: Deus autem concurrens vice speciei intelligibilis est pars causæ, quæ cum lumine gloriæ & intellectu efficit vnam totam, atque integram causam beatificæ visionis. Si denique intelligat tantam esse visionem, quantum Deus exprimit, dum subit vicem speciei intelligibilis, eò quod verbum productum per visionem non sit simile lumini gloriæ, aut intellectui, sed essentiæ diuinæ concurrenti vice speciei intelligibilis, concedenda est maior, & neganda est minor, in qua simili modo petit principium. Non enim iuxta quantitatem tantum luminis gloriæ exprimit plus, aut minus se ipsam essentia diuinâ, dum instat speciei intelligibilis concurrat, sed iuxta quantitatem potentie & luminis gloriæ simul.

Ad quartum, quod plus ponderis habere videtur, quam cætera, posset primò responderi, concedendo sequelam: visio namque beatifica confertur iuxta proportionem meritum: lumen verò gloriæ non nisi posita æqualitate potentie. Cuius rei ea est ratio: quia visio est præmium respondens meritis: lumen verò gloriæ non est præmium, sed confertur tamquam medium ad eleuandam & confortandam potentiam, vt consequatur præmium: quare quoniam vbi melior est potentia, minus lumen sufficit ad consequendum præmium æquale meritis, minus luminis ad id ei confertur, atque ita fit quodammodo compensatio inter Angelos superiores & inferiores, ac homines habentes æqualia merita, vt quantum alij superant alios facultate naturali, tantum ab eis lumine gloriæ superentur. Erit autem parua admodum additio luminis, quippe cum parua admodum quantitas luminis multo magis conducatur ad incrementum visionis, quam magnus excessus virtutis naturalis. Neque refert quod Angelis superiores careant ornatu parua illius quantitatis luminis gloriæ, quo exceduntur ab hominibus, aut Angelis inferioribus habentibus æqualia merita: quoniam lumen non confertur per se ad ornatum, sed ad visionem, in qua præmium essentiale consistit: accidit verò, vt simul cedat in ornatum. Solutio hæc, licet quadam ex parte satisfaciatur argumento, quod ad visionem beatificam attinet: quod tamen attinet ad id, quod additur de amore & fruitione, quæ visionem beatificam consequuntur, & cum ea constituunt integrum præmium essentiale, non satisfaciatur. Quare prætermisissis aliis solutionibus, possumus secundò respondere, negando sequelam. Et ad primam partem probationis dicendum est, ad prouidentiam diuinam pertinere eo ipso, quod Deus ita vult perducere in suam beatitudinem res habentes facultates naturalis intellectus & voluntatis inæquales, conferreque illis beatitudinem pro quantitate meritum cuiusque, compensare inæquali-

tatem illam virum naturalium ipsarum suo influxu immediato, quo vna cum lumine gloriæ & potentis earum inluit in visionem, amorem, & fruitionem: quod præstabit influendo tantò efficacius eo influxu, quantum satis sit, vt effectus sint æquales: ita enim fiet, vt vbi merita fuerint æqualia, non solum præmia essentialia æqualia sint, sed & lumen gloriæ, & habitus caritatis voluntatis. Quare intellectus humanus cum æquali lumine gloriæ producet æqualem visionem ei, quam producet Angelus, Deo per suum influxum immediatum in visionem compensante maiorem illam vim intelligendi naturalem, qua Angelus hominem superat. Similiter voluntas humana, existente æquali visione diuinæ essentia in intellectu, & æquali habitu caritatis in voluntate, producet æqualem amorem, & fruitionem ei, quam producet Angelus, Deo similiter per influxum suum immediatum in amorem & fruitionem compensante id, quod plus inluit voluntas Angelica quam humana. Ad probationem ergo, in forma negandum est, ex eo quod Angelo & homini habentibus æqualia merita conferatur æquale lumen gloriæ effici, vt Angelus melius diuinam essentiam intueatur: Deus namque maiori influxu cum homine in visionem totum id compensabit, efficietque, vt visiones sint inter se æquales.

DISPUTATIO III.

Utrum omnes beati æqualiter conentur ad visionem beatificam eliciendam.

PRIMA SECUNDÆ q. 71. art. 5. ostendimus in voluntate, idemque dicendum est de intellectu, conatum ad actum non esse aliquid distinctum ab actu, vt præcisè emanat à potentia. Vnde quam intensè appetit voluntas, tam intensè conatur, & quam intensè intelligit intellectus, tam intensè quoque ad actum intelligendi conatur. Dixi: vt præcisè emanat à potentia: quoniam si accedat aliqua pars causæ, quæ cooperetur & adiuuet potentiam, vt habitus aut aliquid simile, nullum est incommodum, quod potentia tunc minori conatu, tamquam pars vnius integræ causæ, producat intensiorem actionem: in ea tamen actione, vt præcisè emanat à potentia, nõ habet potentia plus influxus, quam haberet in minus intensa actione, quæ ab ea, vt ab integra causa emanaret, vt loco citato latius explicatum est. Tantum namque est virtutem vt tria per se solam producere actionem vt tria, quantum eandem virtutem, adiutam ab alia virtute vt tria, & cum ea coniunctam, producere actionem intensam vt quinque: neque enim corpus aliquod lucens minus inluit, quando in aliquod punctum, à nullo alio agente adiutum, producit lumen vt tria, quam quando alterius agentis superuenientis ope producit in idem punctum lumen vt quinque: quoniam æquale est sine alterius ope producere lumen vt tria, ac producere tamquam partem integræ causæ lumē vt quinque, actione videlicet & influxu alterius superadditi agentis adiuuantis actionem & influxum prioris in singulas partes luminis quod producitur, vt loco citato latius ostensum est.

Constituta igitur ea sententia, quæ asserit, tam intellectum quam lumen gloriæ influere immediatè in visionem, agereque non liberè, sed ex necessitate naturæ, ac proinde toto conatu: seu quantum possunt, sit prima conclusio. Quando potentie sunt æquales, & lumen gloriæ æquale, beati æqualiter conantur.

Conatus intellectus est voluntatis quid.

Prima conclusio.

44.

44.